



Dato: 2. oktober 2018 Fra/til:

Referent: Hanne Lauveng Møteleder: Kristin Solbjør

Til stede: Mona Ourum Johansen, De reisende kvinners forum
Camilla Skogvoll, Romani Kettanipa
Holger Gustavsen, Taternes landsforening
Linda Aleksandersen, Landsorganisasjonen for romanifolket
Wigdis Larsen Ross
Jim Roger Pettersen
Solveig Andreassen

Espen Hernes, Kulturrådet

Fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)
Statssekretær Anne Karin Olli
Kristin Solbjør
Hanne Lauveng

Møte i referansegruppa

Statssekretær Anne Karin Olli ønsket velkommen og takket for bidrag fra referansegruppen til hvordan den kollektive oppreisningen skal forvaltes videre. Hun orienterte om at kommunal- og moderniseringsministeren og kulturministeren nå har bestemt at forvaltningen av den kollektive oppreisningen skal overføres til Kulturrådet, hvor det vil bli opprettet en tilskuddsordning for tiltak for romanifolket/taterne. En av grunnene til denne avgjørelsen er at fordeling av tilskuddsmidler bør gjøres av et uavhengig organ – og ikke av politikere.

En tilskuddsordning i Kulturrådet er ett av innspillene som har kommet opp i referansegruppa, som flere i gruppa har støttet. Flere av de øvrige innspillene som har kommet kan også realiseres gjennom en tilskuddsordning.

Kulturrådet er en stor og profesjonell tilskuddsforvalter som har god kjennskap til romanifolket/taterne. Departementet skal fastsette forskrift for tilskuddsordningen, og forskriften vil bli sendt på høring før den blir vedtatt. Alle som vil kan få si sin mening om denne. Departementet er i dialog med Kulturrådet om den praktiske overføringen, og vi ønsker å få tilskuddsordningen på plass så raskt som mulig. Vi kommer tilbake til hvordan romanifolket/taterne vil bli involvert i arbeidet videre. Vi håper at mange gode prosjekter vil bli realisert gjennom tilskuddsordningen.

Spørsmål og innspill:

- Holger: Regjeringen har brutt Stortingets forutsetning om at bevilgningen skal forvaltes av folket selv. Oppreisningen er tatt tilbake når folket blir holdt utenfor.

At noen i referansegruppa har kommet med forslag om å opprette en tilskuddsordning i Kulturrådet betyr ikke at det er enighet i gruppa. TL søkte midler der EY (Ernst&Young) skulle foreta en utredning av ny forvaltningsmodell i samarbeid med folkegruppen selv, men fikk avslag – selv om det ble oppfordret i forrige møte å søke midler til utredning av forvaltningsmodell.

- Camilla: Synes det er bra at midlene overføres til Kulturrådet, men hva er det som overføres? Overføres alle postene?
- Linda: Bra at ordningen overføres til Kulturrådet, men frasier departementet seg alt ansvar nå?
- Mona: Formålet med tilskuddsordningen – styrke språk, kultur og historie – er noe amputert. Vi har mye CDer og bøker nå. Er det mulig å utvide formålet? Er opptatt av at det blir gitt tilskudd ut fra formålet med prosjektet. Det er mange prosjekter som ikke er så heldige for folket.
- Linda: Hvordan publiseres dette for massen av folket? Det bør vurderes høringsmøter. Dette er like viktig som NOUen, det er viktig at folk forstår hva som skjer.
- Wigdis: Til Holger: Kan ikke huske at det ble oppfordret til å søke midler til en utredning. Det blir feil å søke på vegne av referansegruppa uten at det har vært tatt en avgjørelse her om det.
- Jim Roger: Innspill: Vi må jobbe kreativt og konstruktivt, men trå varsomt. Folket må involveres.

Svar fra Anne Karin og Kristin:

- Stortinget har vedtatt at den kollektive oppreisningen skal forvaltes på en annen måte enn tidligere, det må vi forholde oss til.
- Det som blir overført til Kulturrådet er den årlige bevilgningen på ca. 5 mill. kroner og alle midlene departementet har "på bok" av den bevilgningen som er holdt tilbake siden 2015. I tillegg blir tilskuddsordningen til nasjonale minoriteter ført over til Kulturrådet.
- Departementet fraskriver seg ikke ansvar. Vi har ansvar for å lage forskrifter og vi vil være klageorgan for tilskuddsordningen. Ellers har departementet fortsatt ansvar for politikkutviklingen og kontakt med gruppen på andre områder.
- Det er ulike synspunkter på formål etc. Dette må vi diskutere.

Espen Hernes – avdelingsdirektør for kulturavdelingen i Kulturrådet

Kulturrådet er opptatt av å gjøre en best mulig jobb sammen med dere ut fra de forutsetningene som ligger her, og ha en gjennomtenkt og god bruk av pengene. Det er viktig at tiltakene treffer best mulig på det dere er opptatt av. Vi jobber nå med å sette oss nærmere inn i saksfeltet, i tett dialog med KMD.

Kulturrådet har et stort apparat på søknadsbehandling. Det vil bli satt sammen et team som jobber med søknadene til tilskuddsordningen for romanifolket/taterne, og det vil bli oppnevnt kontaktpersoner til de som søker.

For Kulturrådet er dette et svært viktig og interessant tema. Kulturrådet har erfaring både med nasjonale minoriteter generelt og romanifolket/taterne spesielt, i hovedsak knyttet til museumssektor, kulturvern og arbeidet med immateriell kulturarv.

Spørsmål og innspill:

- Jim Roger: Det er viktig med erfaringsoverføring fra departementet til Kulturrådet. Det er en forhistorie som er årsaken til ny forvaltning av oppreisningen, som departementet kan best. Det er viktig å være transparente slik at folk kan se hva midlene går til. Den kollektive oppreisningen engasjerer folket, og mange er opprørt over ikke å få vite hva midlene i oppreisningen har blitt brukt til da de ble forvaltet av fondet.
- Mona: "Folket kjenner folket". Det er mange rare "prosjekter" – det må ses på hvem som søker.
- Holger: Blir det tatt høyde for at noen har utfordringer med å skrive en søknad? Mange av folket har gode ideer og det er egentlig dem oppreisningen er ment til.
- Wigdis: Det er to "grupperinger" blant romanifolket: De som har vokst opp med egen familie og i kulturen og de som ikke har det. Formålene språk, kultur og historie faller bort for de som har vokst opp utenfor kulturen – det må tas hensyn til disse også.
- Jim Roger: Det bør gå mest mulig til folket selv, men det er vanskelig når eldre reisende ikke bruker nett. Oppfordrer Kulturrådet til å reise på treff og bli kjent med folket. Vi må ha en visjonær tilnærming – i en digitalisert verden blir kultur stadig viktigere.
- Mona: Søknadsveiledning og veiledning på rapportering må være på plass.
- Solveig: Hva har kommet ut av satsningene de siste årene? Vi har krav på å vite hva pengene har gått til.
- Wigdis: Kan enkeltpersoner søke? Er det satt søknadsfrist?

Svar fra Espen:

- Vi legger vekt på åpenhet og transparens i søknadsbehandlingen.
- Kulturrådet har bred erfaring med søknadsveiledning og dialog med søkeren. Vi vil nå vurdere hvordan vi best kan legge et godt grunnlag for videre dialog og gode søknader.
- Noen av spørsmålene må vi komme tilbake til i forskriftsarbeidet. Det er ikke satt søknadsfrist foreløpig.
- Takk for mange bra innspill! Mye av dette er det vi tenker på som normal saksbehandling. Vi ønsker å gjøre det best mulig innenfor de rammene som er og håper på et godt samarbeid med romanifolket/taterne.

Ny stortingsmelding om nasjonale minoriteter

Kristin orienterte om at regjeringen har bestemt at det skal lages en ny stortingsmelding om nasjonale minoriteter. Det ble gitt signal om dette i regjeringserklæringen (Jeløyaplattformen) og vi har nå fått bestilling på å lage meldingen. En stortingsmelding er et dokument hvor regjeringen forteller Stortinget om hvilken politikk de ønsker å føre framover. Forrige melding om nasjonale minoriteter kom i 2000.

Meldingen skal være ferdig i 2020 og vi har foreløpig bare startet med å se på hvordan vi skal legge opp arbeidet, hvem som skal involveres etc. Referansegruppens rolle er ikke fastsatt i dette arbeidet.

Det er naturlig at oppfølgingen av NOU 2015: 7 blir en del av stortingsmeldingen, men det er viktig å huske at meldingen skal omtale politikken overfor alle de fem nasjonale minoritetene. Meldingen skal oppsummere hva som har skjedd de siste 20 årene – siden forrige melding – og hvordan politikken skal være framover.

Spørsmål og innspill:

- Linda: Det er viktig at informasjon om meldingen når ut til folket. I arbeidet med forrige stortingsmelding var bare en organisasjon fra romanifolket med. Da NOUen ble lagt fram var det lite kunnskap om arbeidet blant folket og lite involvering, nå er folk godt forberedt.
- Jim Roger: For romanifolket/taterne er tidspunktet uheldig, støvet har ikke lagt seg etter NOUen. Det bør legges til rette for involvering.
- Holger: Tilbakemeldinger i høringsrunder må underbygges og dokumenteres slik at det ikke blir tatt med slarv.
- Wigdis: Viktig at hele folket blir involvert. Det er uenighet om anbefalingene i NOUen, det må underbygges at særordninger allerede finnes.
- Jim Roger: Internasjonale konvensjoner – gjennom Europarådet og FN – er mye basert på forholdene i Europa. Mye av dette er fremmed for oss, reisende i Norge har tatt del i den generelle utviklingen i landet.
- Mona: Mange husker bare det som har skjedd de siste tre årene, og det blir feil utgangspunkt. Mange mener noe og engasjerer seg, vi må få ut kunnskap på en god måte. Folk ønsker høringsmøter, tror ikke det blir noe av – det blir for omfattende.
- Linda: Mange lever tradisjonelle liv og har ulike ønsker, men har ikke talsmenn. Disse bør også bli hørt.
- Camilla: Vi jobber for å møte folk som ikke vet så mye om sitt opphav, men som ønsker å være en del av minoriteten. Man må gjøre noe selv for å være med.
- Holger: Stortingsmeldingen gjelder alle de nasjonale minoritetene og blir skrevet uansett. Mye av innholdet vil nok handle om de rettighetene vi har gjennom rammekonvensjonen, språkpakten etc.
- Solveig: Meldingen vil danne vår framtid. Det er viktig å få fram at vi er flinke, utdanner oss og har det bra.
- Wigdis: Stortingsmeldingen må forholde seg til anbefalingene i NOUen. Det gjenstår å se hvilke.

Svar fra Kristin:

- Det er viktig å huske at dette er regjeringens melding, og de bestemmer hva som skal stå i den. Vi ønsker innspill til meldingen, men det betyr ikke at man nødvendigvis får gjennomslag for ideene. Dette er likevel en fin anledning til å gi innspill og en måte å nå Stortinget på.

- Meldingen skal skissere ulike problemstillinger hos de fem minoritetsgruppene, men det vil også være noe om felles utfordringer hos nasjonale minoriteter.

Arbeidet i referansegruppen framover

Det første temaet i referansegruppen, hvordan forvaltningen av den kollektive oppreisningen skal være, er nå landet og beslutningen er tatt. Den videre oppfølgingen av anbefalingene i NOUen må vi ta etter behov. Det har vært ønske om å se på individuelle erstatninger. Det er en sak i Stortinget om individuelle erstatninger, og vi bør vente og se hva som kommer ut av det.

Innspill:

- Mona: Dagmar har trukket seg fra gruppen. Vi bør se på suppleringer, eventuelt vurdere om referansegruppen skal ha samme sammensetning.
- Linda: Det bør være en rullerende sammensetning i gruppen, flere bør få delta.
- Jim Roger: Mange av folket er fornøyd med at det er etablert en referansegruppe og synes det er en god løsning. Har fått mange innspill fra folk om at det er bra at ikke-organiserte også er med. Det er positivt å kunne treffes rundt en oppgave, og det ville være bra om vi kunne blitt enige om noen viktige ting.
- Holger: Slik referansegruppen fungerer i dag så sitter den uten noen form for beslutningsmyndighet og fremstår mer som et alibi for myndighetenes beslutninger. Referansegruppen må ha påvirkning og myndighet til å delta i beslutninger som angår folkegruppen. Et mandat må bli utarbeidet i samarbeid mellom folkegruppen og departementet. Referansegruppen har en uproporsjonal sammensetning.
- Camilla: Referansegruppen er et viktig organ, vi kommer nærmere hverandre og myndighetene. At vi tar opp ulike tema utvikler minoriteten.
- Wigdis: Vil ikke ha et mandat. Vi sitter i gruppen fordi noen har ønsket at vi skal sitte her. Vi skal ikke bli enige, men komme med våre betraktninger og synspunkter. Dersom vi skal bestemme noe må folket høres først.
- Mona: Det kan være problematisk å forsvare avgjørelser overfor folket om vi her har vært med å bestemme noe, og Stortinget beslutter noe annet.
- Solveig: Ønsker ikke utvidet mandat. Jeg ønsker ikke å være med på å bestemme noe over hodet på folket mitt.
- Camilla: Nå skal midlene forvaltes av Kulturrådet, men vi har ikke kommet nærmere i spørsmålet om forsamlingssted. Hva skal midlene brukes til?
- Linda: Referansegruppen bør bli invitert til Kontaktforum.
- Wigdis: Det er bare organisasjoner som får driftsstøtte som blir invitert til Kontaktforum. Det er trist om bare organisasjonene blir hørt. Nå er det bare to organisasjoner som er berettiget til driftsstøtte, og vi har uenigheter mellom organiserte og uorganiserte. Det er ikke farlig å tenke nytt. Våre menneskerettigheter som uorganiserte må ivaretas. Foreningene har ikke så mange medlemmer, vi er en stor gruppe uorganiserte som ikke blir ivaretatt.
- Jim Roger: Vi er prisgitt organisasjonene, det sitter langt inne for oss å organisere oss. Det var stort sett bare organisasjonene som visste om NOUen, det må endringer til. Vi må være rausere og se positivt på hva organisasjonene har

fått til, men foreningene må ta ansvar og se hva folk vil. Hvis vi organiserer oss må det være klare kjøreregler, og det er departementets ansvar. Vi må ha velfungerende og demokratiske foreninger.

- Holger: Det er normalt at medlemmer i foreninger og lag har ulike meninger, men det er ikke noe hinder for å være med. Slik er det i samfunnet for øvrig. Du kan være med å påvirke i de sakene du brenner for, selv om du ikke er enig i alt foreningen står for.
- Mona: Foreninger snakker på vegne av sine medlemmer. Det gir en mulighet til bli hørt. Man kan ikke klage når man ikke involverer seg. Den som vil være med må organisere seg.
- Wigdis: Det er veldig vanskelig å oppfordre hele det norske romanifolket til å organisere seg. Det er mange grunner til ikke å organisere seg. Man bør bli hørt likevel. Det er en spesiell situasjon nå med konflikter, konkurser, prosessvarsler etc.

Avslutning fra Kristin:

- Det er departementets ansvar å lage mandat. Referansegruppen er et innspillsorgan og ikke et beslutningsorgan.
- Det norske systemet er slik at ulike grupper normalt blir representert av organisasjoner, og det er gjennom å organisere seg at man lettest blir hørt. Det er ikke alltid ideelt, og det er grunnen til at vi har etablert denne referansegruppen.
- Vi forstår det slik at det fortsatt er tema dere ønsker å diskutere i gruppen. Vi kommer tilbake til det. Vi må også se på hvilken funksjon og sammensetning gruppen skal ha, og om den eventuelt skal suppleres eller endres.
- Vi tar med innspillet om å delta på Kontaktforum.
- Vel hjem!